

İrem Cansu DEMİRCİOĞLU MERCAN

**HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKTA
PAY REHNİ**

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Ekim 2025

ISBN: 978-625-5697-51-6

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın konusu teminat hukuku ve sermaye piyasası hukukuna olan ilgimin bir yazına dönüştürülmesi fikri ile ortaya çıkmıştır. Uygulamada en çok tercih edilen teminatlardan biri olan pay üzerindeki rehin hakkının halka açık anonim ortaklık payları üzerindeki görünümü ve dolayısıyla sermaye piyasası hukukundaki kurallarla birleşimi bu yönleriyle benim için üzerinde çalışması çok keyifli bir başlık haline dönüşmüştür. Çalışmanın bu alandaki literatüre naçizane katkıda bulunmasını umarak sözlerime başlamak isterim.

Çalışmanın konusunun oluşturulmasından başlayarak son haline getirilmesine kadarki bu süreçte desteklerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kerem Çelikboya'ya çok değerli zamanı, emeği, yorumları ve destekleri için minnetlerimi, teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bu süreç içerisinde her anımda yanımda olan sevgili eşim Cihan Mercan'a sabrı, sevgisi, desteği ve anlayışı için sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca, hayatım boyunca bana sevgiyi, saygıyı, çalışkanlığı ve azmi öğretten, bu yolda bana her zaman inanan, moral veren ve sabırla yanımda olan sevgili annem Rukiye Demircioğlu'na ve sevgili babam Ayhan Demircioğlu'na en derin minnetlerimi sunarım.

İrem Cansu Demircioğlu Mercan
İstanbul

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR	IX
ÖZET.....	XI
ABSTRACT	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIK PAYININ REHNE KONU OLMASI

I. ANONİM ORTAKLIKTAKİ PAY KAVRAMI	5
A. Anonim Ortaklık Payı	5
B. Pay Sahipliğinden Doğan Hak ve Borçlar.....	6
C. Pay Senetleri	7
II. PAY REHNİNE İLİŞKİN İLKELER	10
A. Ferilik İlkesi	11
B. Belirlilik İlkesi	12
1. Rehnin Konusunun Belirli Olması	12
2. Rehnin Güvence Altına Aldığı Alacağın Belirli Olması	13
C. Kamuya Açıklık (Alenilik) İlkesi.....	15
D. Talilik İlkesi	16
E. Eskinin Önceliği İlkesi	17
F. Rehin Yükünün Bölünmezliği İlkesi	17
G. Güvenin Korunması İlkesi	18
III. PAY REHNİ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	19

VI

A. Pay Rehni Kavramı	19
B. Senede Bağlanmamış Anonim Ortaklık Payı Üzerindeki Rehin Hakkının Hukuki Niteliği	20
C. Senede Bağlanmış Paylar Üzerindeki Rehin Hakkının Hukuki Niteliği	23
IV. PAY REHNİNE UYGULANACAK HÜKÜMLER	24
V. PAY REHNİNİN KAPSAMI	25
A. Malvarlıksal Nitelikteki Haklar Bakımından	25
1. Kar Payı Hakkı	25
2. Tasfiye Payı Hakkı	27
3. Rüçhan Hakkı (Yeni Pay Alma Hakkı)	27
4. Bedelsiz Payı Edinme Hakkı	29
B. Yönetmel Nitelikteki Haklar Bakımından	30
1. Genel Kurula Katılma Hakkı	30
2. Diğer Yönetmel Nitelikteki Haklar	30
VI. ANONİM ORTAKLIK PAYI ÜZERİNDE REHİN HAKKININ KURULMASI	31
A. Genel Olarak	31
B. Borçlandırıcı İşlem	31
C. Tasarruf İşlemi	35
1. Senede Bağlanmamış Payların Rehni	36
2. Senede Bağlanmış Payların Rehni	39
a. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Rehni	39
b. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Rehni	42
c. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Rehni	44
d. Gerçek Nama Yazılı Pay Senetlerinin Rehni	45
e. İlmühaberler, Kuponlar ve Talonların Rehni	47

İKİNCİ BÖLÜM

HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIK PAYININ REHNE KONU OLMASI

I. HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLAR	49
A. Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramı	49
1. Payların Halka Arz Edilmesi	50
2. Payların Halka Arz Edilmiş Sayılması	51

3. Payların Borsada İşlem Görmesi	53
B. Halka Açık Anonim Ortaklıklara Uygulanacak Hükümler	55
II. HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLARDA PAYIN KAYDEN İZLENMESİ	56
A. Sermaye Piyasası Araçları.....	56
B. Kayden İzlenen Sermaye Piyasası Araçları.....	59
C. Kayden İzlemenin Esasları.....	61
D. Kaydi Sistemdeki Kayıtların Tutulmasından Doğan Sorumluluk	63
III. KAYDEN İZLENEN HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIK PAYI	64
A. Kayden İzlenen Paylar ve Pay Senetleri.....	64
B. Kayden İzlenen Paylardan Doğan Hakların Kullanımı	67
C. Kayden İzlenen Paylara İlişkin Bağlam Hükümleri	68
D. Kayden İzlenen Payların Pay Defterine Kayıt Edilmesi	73
IV. KAYDEN İZLENEN PAYLAR ÜZERİNDE REHİN HAKKI KURULMASI ...	76
A. Genel Olarak	76
B. Borçlandırıcı İşlem.....	77
C. Tasarruf İşlemi	82
1. Kayden İzlenen Paylar Üzerindeki Rehin Hakkına İlişkin MKK Kayıtları...85	
a. MKK Nezdinde Yerine Getirilecek İşlemler	85
b. MKK Kayıtlarının Hukuki Niteliği	87
2. Bağlam Hükümlerinin Rehin Hakkına Etkisi	89
3. Pay Defteri Kayıtlarının Rehin Hakkına Etkisi	91
D. Kayden İzlenen Paylar Üzerinde Art Rehin Hakkı Kurulması.....	93
V. KAYDEN İZLENEN PAYLAR ÜZERİNDEKİ REHİN HAKKININ HÜKÜMLERİ	96
A. Malvarlıksal Nitelikteki Haklar Bakımından	97
B. Yönetmelik Nitelikteki Haklar Bakımından	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKTA PAY REHNİNİN SONA ERMESİ

I. PAY REHNİNİN SONA ERMESİ.....	101
A. Alacağın Sona Ermesi.....	101
B. Borcun Dış Üstlenilmesi	103

VIII

C. Alacaklı ve Borçlu Sifatının Birleşmesi	104
D. Rehin Hakkından Vazgeçilmesi (Feragat)	104
E. Rehin Hakkının Süresinin Sona Ermesi	105
F. Zilyetliğin Kesin Olarak Kaybı	105
G. Anonim Ortaklık Payına Özgü Sona Erme Halleri	105
1. Payın İtfa Edilmesi	106
2. Pay Sahibinin İskatı	107
3. Anonim Ortaklığın Sona Ermesi	108
II. PAY REHNİNİN PARAYA ÇEVRİLMESİ	109
A. Lex Commissoria Yasağı	110
B. Önce Rehne Başvurma Kuralı	111
C. Rehnin Cebri İcra Yoluyla Paraya Çevrilmesi	113
1. Rehnin İlamsız Takip Yoluyla Paraya Çevrilmesi	113
a. Takip Talebi	114
b. Ödeme Emri ve Kesinleşmesi	115
2. Rehnin İlamlı Takip Yoluyla Paraya Çevrilmesi	116
3. Satış İşlemi	117
4. Satıştan Elde Edilen Tutarların Paylaştırılması ve Rehin Açığı Belgesi	119
D. Rehnin Özel Satış Yoluyla Paraya Çevrilmesi	120
E. Halka Açık Anonim Ortaklıkta Rehnin Paraya Çevrilmesine İlişkin Özel Durumlar	122
1. Senede Bağlanmamış Paylar Bakımından	123
2. Senede Bağlanmış Paylar Bakımından	123
3. Kayden İzlenen Paylar Bakımından	124
III. PAY REHNİNİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI	126
SONUÇ	129
KAYNAKÇA	147

KISALTMALAR

BİST	:	Borsa İstanbul Anonim Şirketi
bkz.	:	Bakınız
DİBS	:	Devlet İçi Borçlanma Senetleri
Elektronik Defter Tebliği	:	İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defter- lerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğ T: 01/07/2025, RG T: 14/02/2025, Sayı: 32813
eSPK	:	Mülga Sermaye Piyasası Kanunu T: 28/07/1981 No: 2499, RG T: 30/07/1981, Sayı: 17416
GSÜHFD	:	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İİK	:	İcra ve İflas Kanunu T: 09/06/1932, No: 2004, RG T: 19/06/1932, Sayı: 2128
İmha Yönergesi	:	Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi Tarafından Kayden İzlenecek Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Teslim ve İmha Esasları Yönergesi
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İzahname ve İhraç Belgesi Tebliği	:	İzahname ve İhraç Belgesi Tebliği T: 22/07/2013, No: II-5.1, RG T: 22/06/2013, Sayı: 28685
KAP	:	Kamuyu Aydınlatma Platformu
Kaydileştirme Tebliği	:	Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ T: 07/08/2014, No: II-13.1, RG T: 07/08/2014, Sayı: 29081
Kotasyon Yöner- gesi	:	Borsa İstanbul Anonim Şirketi Kotasyon Yönergesi T: 14/07/2015
md.	:	Madde
MKK	:	Merkezi Kayıt Kuruluş Anonim Şirketi
MKK Yönetmeliği	:	Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik T: 07/08/2014, RG T: 07/08/2014, Sayı: 29081
Pay Piyasası Yö- nergesi	:	Borsa İstanbul Anonim Şirketi Pay Piyasası Yönergesi T: 30/11/2015

Pay Tebliği	:	Pay Tebliği T: 22/07/2013, RG T: 22/06/2013, No: VII-128.1, Sayı: 28685
RG	:	Resmi Gazete
s.	:	Sayfa
Sermaye Piyasası Araçlarının Satışı Tebliği	:	Sermaye Piyasası Araçlarının Satışı Tebliği T: 28/07/2013, No: II-5.2, RG T: 28/06/2013, Sayı: 28691
SerPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu T: 06/12/2012, No: 6362, RG T: 30/12/2012, Sayı: 28513
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu T: 11/01/2011, No: 6098, RG T: 04/02/2011, Sayı: 27836
TMK	:	Türk Medeni Kanunu T: 22/11/2001, No: 4721, RG T: 08/12/2001, Sayı: 24607
Torba Kanun	:	Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun T: 27/12/2020, No: 7262, RG T: 31/12/2020, Sayı: 31351
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu T: 13/01/2011, No: 6102, RG T: 14/02/2011, Sayı: 27846
vd.	:	Ve Devamı

PLEDGE RIGHT OVER PUBLICLY TRADED JOINT STOCK COMPANY SHARES

ÖZET

Halka açık anonim ortaklık payının rehne konu olması, özellikle son yıllarda birçok anonim ortaklığın halka arz edilmesi, halka açık statüsünü haiz olması ve sermaye piyasası hukukuna tabi olması ile uygulamada yaygın olarak kullanılan bir teminat haline gelmektedir. Çalışmanın konusu temelde anonim ortaklık payına yönelik olarak ticaret hukuku ile sermaye piyasası hukukunun ve rehin hakkına yönelik olarak ise eşya hukukunun incelenmesini gerektirmektedir. Diğer yönleriyle ise kıymetli evrak hukuku ve icra hukuku alanlarında çeşitli çalışmalar yapılmasını gerektiren çok yönlü bir konu niteliğindedir. Bu doğrultuda, çeşitli hukuk disiplinlerinin bir arada incelenmesi gereken bir çalışma ortaya çıkmıştır.

Çalışmada, halka açık anonim ortaklıkta pay rehnine ilişkin uygulamada ve doktrinde tartışılan konulara genel hatlarıyla yer verilmekte olup gerekli yerlerde detaylı değerlendirmeler yapılmaktadır. Çalışmanın birinci ana bölümünde anonim ortaklık payı ve pay rehni kavramları açıklanarak anonim ortaklık payı üzerindeki rehin hakkına uygulanacak hükümler doğrultusunda söz konusu rehin hakkının kurulmasına ilişkin hususlar ele alınmaktadır. Çalışmanın ikinci ana bölümünde ise halka açık anonim ortaklık ve kayden izlenen pay kavramları incelenerek halka açık anonim ortaklıktaki payları konu edinen rehin hakkının kurulmasına ilişkin esaslar ve söz konusu rehin hakkının hükümleri ayrıca açıklanmaktadır. Son olarak, çalışmanın üçüncü ana bölümünde, halka açık anonim ortaklık payı üzerindeki rehin hakkının sona ermesi, paraya çevrilmesi ve rehin hakkının sona ermesinin hüküm ve sonuçları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halka Açık Anonim Ortaklık; Kayden İzlenen Paylar; Kayden İzlenen Pay Üzerinde Rehin Hakkı; Hak Rehni; Merkezi Kayıt Kuruluşu

ABSTRACT

Pledge right over a publicly traded company's shares has become one of widely used collaterals in practice, since many companies have been offered to the public, have become publicly traded companies and subject to capital markets law. The subject matter of study basically requires examination of corporate law and capital markets law with respect to shares in joint stock company and property law with respect to right of pledge. In other aspects, it has been a multi-disciplined subject that requires various studies in the fields of negotiable instruments law and enforcement law.

In this study, the issues discussed in practice and doctrine regarding pledge of shares in publicly traded companies are discussed in general terms and detailed evaluations are made where necessary. In the first part of study, concepts of shares in joint stock company and share pledge are explained and issues regarding establishment of the said pledge right are discussed in line with the provisions applicable to right of pledge over shares in the joint stock company. In the second part of study, concepts of publicly traded company and dematerialized shares are examined, and principles regarding establishment of right of pledge over shares in publicly traded companies and provisions of the said pledge right are further explained. Finally, in the third part of study, termination of such pledge right, its foreclosure and consequences of termination are evaluated.

Keywords: Publicly Traded Joint Stock Company; Dematerialized Shares; Pledge Right over Dematerialized Shares; Pledge over Rights; Central Securities Depository